

המציבה

דמי התימה לשנה בפולין 800 מ"פ,
 200. מחיר גליון בודד 18 מ"פ.
 באוסטריה 600 כתר לשנה 150 כ" לרבע.
 במשיכו-סלובקיה 100 כתר לשנה 25 כ" לרבע.
 ביוגוסלביה 120 כתר לשנה.
 ברוטניה 100 ל"י לשנה, 25 לרבע.
 מחיר מודעות 30 מ"י בעד שורה
 קצרה או מקומה. מחיר ברכת מז"ש או
 הודעת אירוסין 100 מ"י. האדרסה:
 "Hamicpe" Kraków ul. Miodowa 22.

Kraków—Lwów dnia .29 lipca, 1921.

גליון ל.

מראקא—לבוב, כינו בתמוז פ פנחס תרס"א.

ברוכים הבאים!

הופעה הסתורית: ה"מזרחי" בגליציה עולה על הבמה.
 כהצי יובל שנים נהם הרעיון המזרחי כיונה, דפק על לבה של כנסת ישראל בגליציה והדו לא
 נשמע: רק זעיר שם, זעיר שם תסס באיזה פנה נדחה, רחש ההומר ההיולי ואולם צורה לא קבל,
 בלבוש לא התכסה, גוף לא מצא לחדור בו ולמצא בו קץ.
 ערטלאי רחף באוירה של מדינת גליציה, נוגע ואינו נוגע. השעה לא היתה ראויה לכך: רוב יושבי
 הארץ היהודים היו חרדים ומשום זה לא היה צורך להרים את המזרחיות על נס. הציוניות בכל אופן שקבלוה
 לא העביר אתם על דעתם ודמותה היה לקבוע תחומים, לגבול גבולות ולהיות מצוינים על ידי הסתדרות
 מיוחדת. מקום היה בציוניות לכל השדרות, לא ידעו עוד על דבר שיטות חדשות, על דבר יסודות חדשים,
 הציוניות הגליצית לא באה למשול על העם, לא באה להטיד עליו עול, להעמיס עליו שנוי ערכים: כי אם
 לעודדו, לחזקו, להקיצו מתרדמתו, להרחיק את אדישות הנפש, להסיר את ערלת הלב, להכניס בו
 נצוצות, התלהבות, דבקות, להשיבו לתהיה. ואלה שבאו אליה לא בקשו השבונות רבים, הבדל
 ההשקפות היה מעין דבר המסור ללב, שאין מוציאים אותו מן השפה ולחויץ. באהגי האגודות כבר
 התוכחו ודנו על אייאלה שיטות ויסודות, הסתדרות פוע"צ לקחה את עצמה לצד אהר, אבל רשומם לא
 היה נכר. הסרים היו אותם הזרמים את הריפותם ואת קצוניותם הנפרזה. העיקר היה התאחדות הכחות
 והתאחדות זו נראתה במלואה בכל מקום שהיו צריכים לה.
 וכן עברו ימים רבים. כל עוד שחשכת הגלות העיפה על הלב, הצרות תכפו, היאוש גבר ועננים
 כבדים שחורים כסו את פני האופק. — ואולם כאשר אך נבקעו עפעפי שחר ואור הבוכר התחיד
 רואה את תמותו הולכת ומתגשמת. יעודיו הלאומיים הולכים ולובשים צורה וצעירי ישראל התחילו
 עולים לארץ המקווה, לחונן עפרה ולבנות הריסותיה וכך ישראל כונו את פניהם כנגד ירושלים,
 יצא גם המזרחי הגליצי לאויר העולם וקולו נשמע בין החיים.
 ביום הראשון כ"ה בתמוז תהיה הועידה הראשונה לחברי ה"מזרחי" מכל ערי גליציה בדבוב.
 ועבודתם תהיה גדולה והשובה, רבת הערך והאהריות. רבו השיטות החדשות, צמחו וגמלו השקפות
 רעננות, רוחות חדשים מנשבים במחנה, העלולים להזיק לרוח ישראל ולהמיט שואה על תרבותו
 ולהעמיד את עתידו הרוחני בסכנה.
 ולכן עבודת ה"מזרחי" מעתה היא עמידה עד המשמר: לשום לב, שקניני האומה ישארו
 בקדושתם, ושהתרבות העברית תהיה השלטת בארץ אבות.
 ולמען יובע רצונו בעזו ולדרישותיו יהיה הכח המשפיע וקולו יהיה כבוד העם העברי בדברו,
 על ה"מזרחי" להתפשט בין שדרות העם בכל פעם יותר ולהתאסף כפעם בפעם, הכן לשמור על
 כבוד העם, רגשותיו, תורתו, ארצו ושפתו.
 והנה נוספה על הסתדרות ה"מזרחי" העולמית עוד הסתדרות אחת, הסתדרות ה"מזרחי" בגליציה.
 והנה נאספים ציריה ובאים, — ברוכים הבאים! —
 ש. ז. יעבץ.

הידירים.

סמירה בעתונים.

איה ציון ?

ב"הארץ" עומד מר סוקניק ושואל: איפה היתה עיר דוד ? לכאורה שאלה יתירה היא זו: הרי הכל מסכימים למסורת יושבי העיר הקדושה מכר שלש הדתות. כי עיר דוד (ציון) היתה בנבעה הדרומית מערבית של ירושלים. שהיא היום רובע הארמנים ושם במורד הדרומי של אותה הנבעה הלא נמצאת מערת קברי דוד ושלמה. שיהודים, נצרים וישמעאליים משתתחים שם ומתפללים. הנבעה הזאת נקראת עוד היום "ציון" ושם יש מגדל ובנין עתיק הנקרא "מגדל דוד" ואת הנבעה הזאת, שנקראה בזמן ביש השוק העליון, בצר החרום בשלש מצודות ועליה בנה גם את ארמונו. ואולם החקירה אינה מסכימה בלש למסורה הזו, כי בעיקר גרמו לקבלת המסורה הזאת הנצרים. כשהחריב טיטוס את ירושלים, השאיר רק את מצודות החרום בעיר העליונה למשכן לציון העשירי, שנשאר לשמור על הארץ. עדת הנצרים, שברחו בשעת המלחמה לעבר הירדן, שבו לירושלים בימי טראנוס וישבו בעיר העליונה ובנו להם כנסיה במקום, שמסורת נצרים מאוחרת מיהסותו למקום הארוחה האחרונה של ישו ותלמידיו וקראו לכנסיה הזאת "ציון". כי בחרבן ביהמ"ק ראו את קיום דברי משיחם ונמצאו לעצמם את השם ציון, שהיה בפי נביאי ישראל סמל היעודים הנצחים של ישראל. ומהכנסיה (בית תפלה) עבר השם אל כל החר עד שפא העיו עוד איש לפקפק במסורה הנצרים... אבל לאור ההתכוננות בכתבי הקודש ושאר מקורות קדומים, התמוטטה המסורת הזאת. החקירות הביאו לידי מסקנה הכרחית, כי את ציון ועיר דוד צריך להפש במורה העיר. פסוקים רבים בניב מוכיחים, כי עיר דוד היתה נמוכה ממקום המקדש ומארמון שלמה וזה אפשר רק אם עיר דוד נמצאה בחלק המזרחי של העיר מדרום להר הבית, כי בצפונה הולך הסלע ומתרום וכן במערב. וגם תאור תהלוכת התורה, שערך נחמיה (נחמיה י"ב), מראה באופן ברור, כי עיר דוד נמצאה בדרום הר הבית. מתחת לנבעה הזאת, (שהיא דיא מצודה ציון, שהיתה מוקפת חריצים ונאיות מכר עבריה) בצד דרום נמצא מעין השלח (ניחון) ובמזרחת נחל קדרון. ומאותו המעין הביאו יושבי ציון והקדמונים מים העירה דרך מנהרה, שנקרו בסלע מדרום לצפון וזה הצנור של היבוס ושם חפר גם המלך חזקיהו להביא מים העירה ובאמת נמצאת כתובת חזקיהו בנקבה שבסלע הזה, הנמצא היום מחוץ לחומת העיר והוא שמש, לא נמצא עליו כל עץ וכר בנין, אבל כשהפסידים בעיי החרבות מכירים תיכף, כי באן היתה ציון הקדמונה של היבוס ושל יהודה. וכתוך מערות הר ציון זה יש לבקש את קברי דוד ושלמה ומלכי יהודה.

*

רדיפת היהודים — ברכה או קללה ?

אָרננס הלבוני של הענדקים, סלאווא פאלסקיע פרסם מאמר בשם "האם מביאה האנטישמיות הפסד למדינה?" המחבר עמל להוכיח, כי שקר בפי הסופרים היהודים, הצועקים שרדיפת היהודים תגרום נזק גם למדינה. לפי דעתו אין לחשוש לזה, כי בכל המדינות שואפים העמים להרחיק את היהודים ולמנעם מהרים ראש והמדינות ההן לא חרבן היהודים רוצים לבלוע את הכר והתושבים מציינים מידם כל מה שיוכלו. והעתון היהודי ברשון הפולנית, חווילאי מתוכה עמו ומוכיח מן ההיסטוריה, שלא הביאה עוד רדיפת היהודים שום טובה למדינה. ספרד למשל בערה בחריב ובאש אחרי היהודים בארצה והשינה את האיריאץ העליון של שונאי ישראל וראו מה עלתה לה: פסקה מהיות ממלכה אדירה והיתה לממלכה שפלה ועניה. רוסיה הגדולה והאדירה חסרה לעצמה קבר ברדיפת היהודים ושאר העמים החלשים. ולהפך מוכיח החוקר המומחה לחקירות העמים וורנר סומבארט, שכל עיקרה של הצלחת אנגליה והולנד באה ממה שהטו חסד ליהודים

יכולים אתם לאמר עלי, שאני עצבן גדול ומביט על התבל במשקפים אפורות, אולם אני באחת: שכל האסון הם — הידירים; אדמלא הם, כי אז ישבו כל העמים שלזים ושקטים על שמריהם ופא יראו מפחד אויב. גלוי וידוע לכל בכמה עתה לפולין בריחה עם צרפת ידיתה. בארפי הללים ובמיליארים של ממון. בנין צרפת הלכו צנאות פולין לקיוב ושבו משם במחוזות רצוצים. בנין צרפת באו הבולשביקים עד שערי ווארשא, ורק בקושי גדול וקרבות גדולים עלתה לגרשם משם ולהציע מדינת פולין מכליון נמור. ופא לקחו הפוליוטקנים הפולנים עוד מוסר ופשוטו ידעם בשלזיה, לעשות דין לעצמם בכה הזרוע, ג"כ בעמיה של צרפת, שכל מגמתה היא לקפה את אשכנז — ושוב חללי אדם ושוב. ממון קרח מוצא מאוצר המדינה, ושוב ירדת שער המרקה עד לשאול תחתית, בלי שום תועלת ממשית, מי יודע כמה שטוחים כמו אלה עוד עתידה פולין לעשות כשביד עיניהם הופות של הידירים הצרפתים עד שתפקחנה עיניה לראות, שהידירים הם בעוכריה והפסדם גדול משכרם.

גם לנו היהודים יש ידירים כביכור בין העמים; כלומר אין הם חזו ידירים לנו — חלילה! רק אנחנו ידירים הגנו לעמים יחידים בעל קולטורה נבונה וביחוד לעם הברישים; אנחנו בחרנו לנו בתוחלת, שיעורו לנו בשכלול מקלטנו בארץ אבותינו, למען נוכל להמלט שמה מפני הזאבים הטורפים אותנו בארצות המזרח. אולם הידירים האלה אין כהם אלא בפייהם; קול דכריהם אנו שומעים ועורה איננו רואים, ופא עוד אלא שהם מחזיקים ידי צרינו ואומרים שוויה עזרתם, בהבטחות והצהרות אמנם אינם מקמצים; לעומת זאת הם קמצנים גדולים כשמגיעת העורה לנבול-המטבע, או הם נסוגים אחור ושואלים עצמם: למה לנו כל זאת? איזה רווח מביא לנו עסק זה? למען הגן עלינו בפני אויבינו שלחו לארצנו 5000, אמור וכתוב חמשת אלפים חילים יהודים — בני אמונתם של שונאינו — מפני שאין הדבר שוה אף בנטף דם אחד של חיר בריטי; וכמו כבר עלתה בשביל זה בבית הנבחרים בלונדון צעקה גדולה השמימה: היתכן להוציא סטום רב כזה על דבר שאינו מביא כל תועלת לבריטניה? בשעת המלחמה קבלו אמנם את לגיוננו בספיי ובדמנו השפוך על שדה המערכה לא תעבה נפשם, גם המנרש הפלשתיני רצוי להם מאוד ואינם רוצים לוותר עליו, אבל סבורים הם, שאפשר להשיג השלטון בארצנו באמצעים דיפלומטים ובלי כל הוצאות; ואם לא יוכלו לבסס שלטונם על היהודים החלשים, בוודאי יבצרוהו בלי שום ספק על הערבים החזקים ובלבד שתהיה להם במורה הקרוב עוד קולוניה אחת נוספת על המון הקולוניות, שכבר רבשו להם בכר חמשת חלקי התבל.

הנה יתרה הראו לנו ידירנו כמסרם את ממשלת ארצנו לפי שעה לאחד מאחינו; אנחנו בתומתנו צהנו ושמתנו על מתנה זו שניתנה לנו והללונו את מטיבינו בתרועה וקול זמרה, כי מה יכלנו להשיג מהם עוד יותר? אכן ידירנו בוודאי שחקו לתוך אגרוסיהם וזכרו בלי ספק את האגדה הידועה עיד, עצי היער והנירון וידעו שרק בנצב של עץ אפשר להניף הנרון על העצים. והנרון הונח עלינו, הוי, במרץ וכר ענפי תוחלתנו ונצני תקוותינו ננדעו לארץ בלי חמלה; ובשעה שראינו את חללי בני עמנו מתבוססים בדמם בחוצות ארצנו ואין נוקם נקמתם ואין משלם נמוץ לאויבינו — סקע חלמונו הנאה עיד הידירים הנאמנים בשלמותה של בורית ונסקחו עינינו לדעת ערכם, אז נודע לנו, שהפתנס הנושן שמרני אל מדי אודהי ומפני אויבי אשתמר בעצמי הוא אמת נצחית. יהודה בהן.

מן התנועה המזרחית.

- לשכת המרכז של המזרחי בלבוב מודיעה את הפריטים האלה
- ע"ד הועידה המזרחית, שתקלה בראשית השבוע הבא:
- (א) מן המרכז המזרחי בווארשא יבא אל הועידה המזכיר הראשי ד"ר פלרמאן והרה"ג ברוט אב"ד מליפנא.
- (ב) הכינוגו דירות הנם בשביל כל הצירים, שיצטרכו בזה.
- (ג) על הצירים לבא אחרי בואם לבובה ללשכת המזרחי סיקסטיסקא 30, למען קבל תעודת ציר.
- (ד) בלשכת המזרחי בלבוב אפשר להשיג במספר מצומצם כרטיסי כניסה בשביל אורחים.

מדינה ומדינה ומקריה. בפולין הקטנה.

התנפלות הנבי לסטים על יהודים בגליץ כרשאנוב אינה פוסקת. בכל יום יקרו מקרי שוד, השחתה, גנבה ואונס ואין עוזר ואין מגן. שר המחוז בכשאנוב שומע את התלונות ושותק. הנגשה כבר תלונה נם אל ראש המניסטרוים ונענע בראשו וענה, שאין לו עדיין על זה הודעה רשמית ומנין הודעה רשמית אם בא-כחו בכשאנוב שומע ורואה ושותק? ובינתיים נעשה הדבר כהיתר, מתנפלים על היהודים בשוק, בדרך, בכפר ובשדה ואין מציף. אכל ישכחו הארונים שזהו פשוט חנוך לסטים ופנוק לסטים ומכיון שיהיו לסטים במדינה לא יבחינו בין יהודי וערל.

בפולין.

הממשלה גמרה את עריכת סדר הנחירות אל הסיים החדש. שתציע לפני הסיים מיד אחרי ימי החופש. דומה שכל עיקרה של העבודה היה למצוא תחבולה, שלא יבחרו היהודים צידיהם כפי דמיון להם ע"פ מספר נפשותם. כסיים הראשון מנעו המתוקקים את הרעה הזאת בצרפס אל כל עיר את כל הכפרים אשר סביבותיה, כדי שיבטל רוב היהודים שבעיר ברוב האכרים, אך בזה הרעו נם למדינה, כי נם הקתולים אשר בערים בטלו עם היהודים ונבחר סיים, שרובו ב"כ אכרים, בלי חכמי העם הנחוצים ליצירת החוקים. עתה מצאו תחבולה אחרת, שלא יבחר איש אלא אם נאספו על שמו כיה אלף קולות ולפי שהיהודים מפוצצים לריסיים, למפלגות צורות זאיו, חשבו לנכון שלא יעלה בידי היהודים לחבר על מועמד אחד כיה אלף קולות. עתה הכל יהיה תלוי באחרות היהודים ובעשית חווה עם מעוטשים אחרים מן המפלגות הפולניות הקטנות. בפוליטיקה פקחית של אחרות יוכלו עוד היהודים להכניס אל הסיים צירים אחרים מן הערים הגדולות. הפרופסור הישיש דורש הצדק בודואן די קורטיני קובל כנארודי, שקרו כמה מקרים בכתייהוליים ובכתימרפא, שהמירו דת חולים יהודים ורוסים בעל כרחם בדת הקתולית. הוא מעורר לקרוא תגר על הרשעה הזאת בסיים והוא ימסור עובדות מקימות. הממשלה עוסקה בכבודראש נקשור משא ומתן חדש עם ראשי המפלגות היהודיות. הפרסור שבדבר ד"ר אלפרד נויסי נמצא כעת שוב בווארשא והוא מתיעץ עם המניסטר החדש לעניני הפנים ראמשקיביטש. עם המניסטר לעניני החוץ סקירמונט, עם המניסטר לעבודת הצבור דארובסקי ועם המניסטר למשפטים סובולובסקי. בקרוב תודיע הממשלה דברים ממשיים על זה.

ברוסיה.

תקופת הפגרומות עוד לא כלתה. אין מלים לתאר את נוראות המצב ואין השכל תופש כלל את מרח האכזריות, שהגיעו אליה

נרפים ונתנום לעבוד חפשים לטובת המדינה. נם אשכנו התפתחה והצליחה מאז חוננה את היהודים.

על זה מעיר מר זאנוורסקי במאמעותו: שניהם לא ירדו לעומק הענין. כי יש שני מיני אנטישמות: קלה וקשה. אמנם צדק הכותב בסלאווא פאלסקיע, כי האנטישמות שולמה בכל העולם; אין ארץ שיתחסו התושבים ליהודים כמו אל אחים בלי איבה ומשפט קדום. זאת היא טבע שני ביחוד בעמים נצרים. מקור השנאה הוא בימי החושך והקנאה הדתית והיא באה בירושה וקשה להצמיחה. אך כל זמן שמסתפקה האיבה ברגש הפנימי בכו ובלגלוג, אבץ בלי רדיפות ולחץ, שם אין השפעה לאנטישמות דרעה המדינה, השונאים יהנו בוז והיהודים יעשו את שלהם ויעברו באמונה להרמת קרן הארץ, ואולם שונה הדבר כאשר תשלט במדינה האנטישמות הקשה, הנסה והחמסנית, הקוראה להכרל מן היהודים, להתנפל עליהם, לשיים לבו ולנוצל עליהם עון כל החוטאים שבמדינה. אנטישמות כזאת תביא קללה, כי היא מחוירה את האנשים אל המצב הפראי ותשחית מדותיהם, תגילם לחמס, לשוד, לשפיכת רמים ולפולול בחיי הנפש וזכות הרכוש הפרטי. ארץ אשר אלה לה לא תוכל להפריח ולהצליח. האדם המתרגל להנות מן הגזל ימאס בנייע כפים ויבקש לו תמיד אופן לגזול ולגנוב ולשלוח יד כהון זרים אפיצו לא-יהודים. זהו ביחידים; אך גם כלל המדינה תסבול נזק, כי רוב הכח והמרץ יתבונן בהתחכמות לבקש תהבולות להרע ליהודים תחת להשתמש באותו הכח והמרץ והתבונה להועיל למדינה כולה. נם היהודים הנרדפים ימנעו מערוך מעשיהם לטובת המדינה, כי נם הם יוציאו כל מיצם ומאמצי כהם להגן על חייהם ועל ממונם, תמיד הם נרגזים ונפחדים. התוכל ארץ כזאת לשגשג ולהתפתח, אם קצת מאורחיה אין להם עסק אחר אלא לרדוף, להצר וללחץ וקצתם יחיו כפחד וכראנה ובמנוסה? אין לדרוש משונאינו, שיאהבו אותנו, זהו נגד טבעם. אבץ מחוסר אהבה עד הסתת ההמון לרצח, לשוד, לעלילות שוא, להכות ולהעליב עד כדי שלא נאמין בחיינו ובבטחון רכושנו — רב הדרך. אנטישמיים כאלה לא ינקו, לעצמם ולאצמם ירעו.

מתהפכות הזמן.

בלעם הפוך.

בשבת שעברה קראנו בתורה מעשה כבלעם בן בעור נביא הגוים, שיצא לקלף את ישראל ולא יכול לקדחתו נהפכה כפיו לברכה. וכימים האחרונים אירע כדבר הזה עצמו, אבל מהופך. הנגראל הפולני באביאנסקי איש מלומד ורורף צדק, שדרכו להפוך תמיד כזכות ישראל ולעורר עליהם חמלה, יצא כפעם בפעם לדרוש כרבים דברי צדק ופיוס כלפי יהודים, נראה היה, כי הוא רוצה נם הפעם לברך את ישראל, אך בשמף רשתו נגדר אחרי זרם הזמן וברכתו נהפכה לנו לקללה. ראיתי ליהודים — כך ספר הנגראל הליבראלי — ספרים רבים וגדולים, ספרות ענקית, שאין חקר לה ועל יסוד הספרים הרויים האלה נשענת דת ישראל ומי זה יודע את מהות מוסרם של דמון הספרים הנעלמים האלה, מי יודע אם אינם סתירה ליסודות המדינה? קטרוג כזה שמענו עד כה רק מפי ניעמויבסקי, שמוה לחמו נמצא. אבל מפי איש ליברלי, דורש אמת הרוצה ללמד זכות על ישראל, דימו לשמוע מלים אחרות: יש ספרות רחבה ליהודים היושבים בקרבנו, כדאי ללמוד לדעת אותה, כמו שאחם דורשים מאת היהודים, שילמדו ספרותכם וכאשר תרעו את היהדות, אז ממילא יסור כל חשד מלבכם ויהיה לנו שלום פנימי. ובאביאנסקי לא די שלא יעץ ללמוד את ספירותנו, חזק עוד את החשד מתוך אי ידיעתו, ע"פ הכלל של ההדיוטות, כי כל דבר שאינו נודע יש להטיל בו חשד, כמו שירא הקלב הילדר מפני כל זר.

הרבנות התורנית פנוי שם מאז נסטר הרה"ג ר' בנימין זייס לפנ המלחמה. ישנם שני מועדים נליצים הרה"ג ר' משולם ראט האבדיק חורוסקוב והרה"ג ר' מאיר שפירא האבדיק גלינא. הראשון איש מודרני מוכתר חוץ מתורתו גם בידיעת הול ובידיעת דורו, ציוני עברי ומתאים מאד ליהדות הנוכחית והשני המועמד גם לרבנות הווארשאת והקראקאית) הוא נאץ מן הטפוס הישן ונמנה לשאיף שאין לה מקום כלל במשרנוביץ. אהרי הראשון נהוים ראשי הקהלה ועשירי העיר, שכולם ציונים ואחרי השני — המון העם, שדרשה מלאה פלפול הרוף, לפי שאינם מבינים אותה. עדיין בקסם ראוי להעריצה בעיניהם, לא נודע מי ינצח.

בהגר.

הסינאט של האוניברסיטה בבורפס החליט למהר את בית המדרש הגבוה האונגרי מיהודים. את התלמידים כבר נרשו ועתה הם מנרשים אחד אחד גם את המורים היהודים, נאוני המדע, גדול המהגרים. באונגרים מאנא כעקא האגרונוס ראדו קאוועשלינעתי, ההיסטוריון הנריק מרצאלי, מחבר מיטב ספרי ההיסטוריה האונגרים והוקר לשונות המורה יוסף שמיד נרשו עתה מן האוניברסיטה בטענה שהם כופרים ובאמת רק מפני שהם יהודים.

אנודת הודים האונגרים אשר באמריקה שלחה מלאכות של חיובי האגודה לאירפה, לבקר את אונגרים ואת אותן הארצות, שנקיעו ממדינת אונגרים, לראות את שלום אחיהם, שנתקפה פרנסתם והם נלחצים לחץ מדיני, ולדעת כמה תוכל האגודה להושיעם.

הבר הפרלמנט האונגרי בניצקי, שהיה לפניו מניסטר לעניני הפנים ביחד עם ראש הולטמים פיריריק, קם פתאום במיעצת הממלכה ודרש לתפוש את הלוטננט הוואס ועוזרו, ששפכו דמי יהודים נקיים לרוב בעלילות שקר וקפחו פרנסות כל היהודים האחרים. הוא דרש להשיב את כל היהודים האלה למקומותם ולעשות משפט לרועצים לשודדים המתהלכים חפשים ותקיפי המדינה מנינים עליהם.

בצרפת.

מי שהיה בימי המלחמה נשיא הרפובליקה הצרפתית רימון פואנקורה דבר עם עסקן יהודי על אדות היהודים וישוכם החדש בא"י, על אי אמר, כי צמת תקיים את הבטחותיה, שהבטיחה ליהודים בסן-דזימה ובפרטות. ברבר עבר הירדן אמר, כי נוח היה לצרפת, שתהיה ארץ הגלעד עמוק ומואב הלך מארץ ישראל מאשר לחדש שם את ממשלת סיוון עיי ענדולה. צרפת לא תמנע את היהודים מכאן פשנת בארצותיהם, ארציה יבאו, המה יהיו מהרה לצרפתים טובים, מפני זרם אנטישמיות אין לירא בצרפת יצפילו אם יהיה תדע הממשלה פשים חמים באף צורדי ישראל.

ביון.

בית הדין לצבא היוני בסמירנא מודיע, כי דן למיתת שני טורקים, שרצחו ביחד עם זכריהם 26 יהודים בכפר אצל איירין, לפי עדות יעקב מאלק, יהודי חשוב מאותו המקום, תפשו המורקים מגדודי קמר את היהודים והם וסחבום אל הנהר והפשיטו בנדיהם והשליכום ערומים המימה. קצת הנטבעים בקשו לשחות אל שפת הנהר, אך הרועצים ירו עליהם, גם העד הושלך המימה, אך יונים הצילוהו. יש להעיר שהיוונים, המתפאדים בצדקתם זאת, שפטו את הרועצים הטורקים שתי שנים אחרי הרצח, אבל לא קראו לרין את הרועצים היונים, שהרגו ניכ יהודים נקיים בסמירנא.

באמריקה.

מסוררים, המטפלים בהעברת מהגרים לאמריקה, הסיתו מאומ

במשרנו וביץ שולטה עכשו מחלוקת עיר שאצת הרבנות, שכסאיהודים להתנבב לצרצות הבליית דרך מדינת מקסיקה אשר בקרן דרומית

בניארם בזמן שאחרי מלחמות השחרור, הפעם עבר נל ההרנות אל רוסיה הסובייטית עצמה והממשלה חדלת אונים לעמוד כנגד הרועצים, כי כל כחה של הממשלה הסובייטית היא רק בכרך, בעוד שהאבדים וההמון שבערים הקטנות אינם נשמעים לה והמה תשעים אחוים של העם הרוסי. נוספה רשימה הרשה של ערי הרנה ברוסיה הלכנה ובוולין הרוסית, פה נהרגו 60, פה 70 והנשארים נפצעו פצעים אנושים, נכרתו שדי נשים, נרמשו מחות ילדים ועוד כאלה, 40 אלף יהודים נתקבצו ערומים ורעבים על יד נבול רומניה ונליציה ומתחננים שיצילו, בכמה וכמה ערים מתו כל ילדי היהודים ברעב, ערים שלמות וישוכים נמחו מתחת השמים, בראש חבלי הרועצים עומדים ירירי נהנות בלחובישש ופטרורא והאכרים ביראם לנפשם נשמעים ומסייעים להם.

עתה נשקפה לאחינו ברוסיה צרה חדשה, רעב כבד ומגפה שולטים בכל פלכי רוסיה אשר מצפון לים הכספי ועל נדות נהר וולנא מפני הבצורת, האדמה לא נתנה השנה את יכולה, כי לא היה גשם, התחילה שם נדירת עמים חדשה, מיציוני בניארם נסים על נפשם והנקל לפתות את כל ההמונים ההם כי גם בצרה הזאת אשמים היהודים, כי הם חוטאים ובחטאותיהם נענשה כל הארץ, ויש לזכור, כי כפלכי המורה ההם, שבימי הצר לא דרו שם יהודים, ישנם עתה רבבות יהודים, שהגלום שמה שרי הצבא בימי המלחמה מתחום המושב, ולרגלי הרעב הנשקף כבר התעוררה תנועת מרידה וכר מרידה ברוסיה ערובה תחלה נגד היהודים.

ממשלת הסובייטים התאספו לרועץ כמה לעצור את תנועת הפגומות ולהגן על היהודים, כל הנאספים הסכימו, להתאמץ בכר מאמצי כח להציל על הנספים חנם, אך לינין אמר, שאי אפשר לו להתיצב ביד חוקה נגד האבדים, איכ צריך להניהם שיעשו כחפץ לבכם בפתיחתם, כדי לחנוף למרא דחיאי.

ברומניה.

יהודי רומניה ובסארביה אינם רגילים בתביעות, המה הונגו בלחץ, ברדיפות ובשפלות ואין להם מצה לתבוע ולא פתחוקסה לפחות על כל און ועור הנעשה להם, לא קיימה הממשלה את הבטחתה בשעת דחקה כנוגע לשווייכויות לפני הבהירות והנה אין להם בפרלמנט הרומני אף מורשה אחד משלהם והמה שותקיהם, לא נתנה להם הממשלה בים לעצמם, שיצמדו בלשונם וכפי צרכיהם והם סברו וקבלו, כאלם לא יפתחו פה לצעוק, אחוים הם בפוליטיקה של המדוכא: ישב בדר וירם כי נטל עליו, ואולם לא כן יהודי נוקבניה המה רגילים בחיים לאומיים, כי ממשלת אוסטריה לא השפיעהם, לא להצתם ולא גערה בהם אם הרימו ראשם כאנשים מן הישוב, והמה תובעים גם עתה, שתקיים ממשלת רומניה את אשר קבלה עליה בבית הסן-גרמיני, לתת למעושים הלאומיים זכות אוטונומיה תרכותית וממשלת רומניה אמנם קיימה את דברי הבית, נתנה זכות בזאת, לאוקראינים, למתי מעט האשכנזים ואפילו פטו אלף הפולנים אשר בנוקבניה גלי פפקוק ותנאי, רק בנוגע למאה ועשרים אלף היהודים מצאה תואנה למנוע מהם את זכותם, באשר אין להם פשון אחת מיוחדת, אלה דורשים שפת אשכנז בכים יהודיים ואלה עברית ואלה זרנגן, היהודים ראו, כי בחלוקי הדעות יקפחו בעצמם את זכותם ונקלחו ונתאחרו ודרש יחד בים לעצמם בתכנית אחת, בבוקארשט הסכים המניסטר הממונה על החנוך לתביעתם, ואולם הממונה בנוקבניה משתמש ממלוא חובתו ואין ליהודים בים הממונה נור, שכתו הספר היהודיים צריכים להיות בשפת הלמוד הרומנית, יען אין ליהודים לשון אחת, ויהודי נוקבניה נלחמים, צועקים המם וממחים, שלחו באי-כחם לבוקארשט, להוכיח לממשלה את חובתה והבטחתה ולא ישקמו עד שתעשם שוים לעמים אחרים.

נמצאת תרומה אהת כח 4000 ל"ש מאיש נעלם ורבע מיליון בתר וינוסלביים מעובדן מר מקס שטיינר.

השבוע בכל העולם.

בארצות הסלבים הדרומיים נגלה קשר קומוניסטי כביר. באגנס נרצח המניסטר דראשקוביטש. נתפשו קומוניסטים רבים. — שלזיה העליונה מפיכה אימת מלחמת עולם חדשה על כל העולם. האשכנזים נכונים להגן כיר חוקה על ארצם. המשפיעה להם פהם וכרול ושאר המתכיות וכן הפולנים לא יתנו לדחות את עצמם מן הארץ הטובה המוכתה. שרוב יושביה פולנים. וא"כ מלחמה ביניהם אפשרית הוא ומי יודע מי ומי יוסכך עוד במלחמה החדשה! הרי אנגליה וצרפת אינן תמימות דעה בענין זה. הכל מביטים על אמריקה. שתמצא מוצא. — במלחמת אויה הקטנה נתחלפה שוב התמונה. המורקים עברו אל התגרה והודפים את היד יון לאחר. — באמריקה נעשו תקונים במסעי אוירונים. שהנוסעים יוכלו לראות ממרום את שמות כל תחנה ויוכלו לבא בדרכים עם כל מי שיחפצו ע"י מלגרה בלי ת"ל. — בצרפת מסדרים חבור מסודר במדבר סהרה ע"י אוטומובילים בין צפון ודרום. — הרעב הכבד השולט ברוסיה מפיל פחד על כל העולם. כי מי זה יודע מה יכולים עשרות מיליוני רעבים לעשות מתוך יאוש. בני אדם פושטים בשרה לאכול עשב ושרשים. כי גם הרשא קמל. באשכנז התעורר כל העם לעורם בכל אשר יוכלו. יש בזה כונה פוליטית. אשכנז העוזבה והשנואה מכל העמים מבקשה את הצרה. — באמריקה הצפונית. וביוחד במדינותיה הדרומיות. שולטה משטמה עזה נגד הכושים. העבדים המשוחררים. שקצתם עולים בהריצות ובחסכון וגם בכשרון על האדונים הלכנים ומתחרים בהם בעסקיהם. לפעמים מתעוררה שם תאוה מורה. להשמיד להרוג ולאבד את הכושים. כעין זו שכארצות הסלבים נגד היהודים. כן קרה עתה בטולוא במדינת אקלאהומא. שהתקוממו רבבות עם על הכושים. הרגו בהם 30 איש. פצעו מאות והציתו את רחובותיהם באש. — זה עתה נודע. כי ברעד האדמה. שהיה בחודש שבט ש"ז בחינא נהרגו 18.000 נפש אדם. — היובש של השתא הביא שרב על רוב הארצות באזור הצפוני. באמריקה הצפונית שולט שרב. אשר כמוהו לא היה זה דורות. בני אדם יוצאים מדעתם. לנים בחוצות ועל הגנות. יערות כועדים באש ונהרות מתיבשים. שרב כבד שולט גם ברוב אירסיה הצפונית. פרי האדמה נמצאים בסכנה. — ממשלה פולין צותה את הנגראל זשלינובקי לשחרר את כל אנשי צבאו שאינם ילדי ליטא. כי כן התחייבה פולין לפני הממשלות. — בפולין שובתים כל פועלי חרושת הארץ וכל פועלי חרושת המתכיות ודורשים שכר יותר מכפלים. וכן שובתים בווארשא פועלי הנו. — בנורדנא פרצה תבערה ונשרפו רחובות היהודים במאה וחמשה בנינים. גם בני אדם נשרפו חיים. — במארוקה פרצה מרידה נגד השלטון הספרדי; הנציב הספרדי נהרג. — אנדרות בעלי החוות. השואפים לקחת בידיהם את מסהר התבואה. קונות כבד היום כמות מרובה של דגן. להעבירו לחוץ לארץ דרך דאנציג. אם לא תשניה הממשלה על החמם הוה. נכון הרעב לפקוד גם את פולין.

גאוני בכל האחרונים.

מאת ד"ר שמואל אברהם פאזנאנסקי.

משתי ישיבות הגאונים. שהיו בארץ בכל. היינו כסורא ובפומבדיתא. ידענו. כי היתה זמן רב הקדימה לישיבת סורא ונתעלתה עליה בהרבה

נז מערכית של אמריקה הצפונית. מאתים מהם נתפשו על הגבול וגדו להחזירם לארצות. שכאו משם. האנשים התחננו. שלא להשיכם לרוסיה. ששם אורכים להם המאות השחורות להשמידם. בסוף נאותו להם להשאירם במקסיקה אם תסכים שם הירשות. אנשי. הוא"ס הלכו למקסיקה להשתדל בעדם.

בעיר פישסבורג נמצאו כל ספרי התורה בשלושה בתי תפלה על הקרקע קרועים ומסואבים. נפל חשד על פועלים יהודים רדיקלים. הנלחמים בקרשי שמים. נקצב פרס של ג' אלפי דולר למי שינלה עקבות הרשעים.

באפריקה הדרומית.

בעת האחרונה התחילה באפריקה הדרומית של אנגליה תנועה לקטרג על שחיטת בהמות ועופות ע"פ המנהג היהודי. המקטרגים טוענים טענת צער בעלי חיים. באספת האגודה המנינה על בע"ח טען המומחה ד"ר בנרד. כי בעלי החיים סובלים צער גדול מן השחיטה היהודית ואין לסבול "אכזריות" כזאת. דחה מן האספה נתפרסמו בעתונים המקומיים. הרב הכולל לדרום אפריקה הדיר ליב לאנדא והמשורר העברי הי"ל בן שבר. פרסם תשובה על הקטרגו. שרק בערות ומשפט קדום יכולים להביא את האדם לכלבול שפ"ל כזה. בשאלה הזאת כבר הרבו לטפל בגרמניה וברוסיה נודל. הכמי הדור וכולם באו לירי הכרה. שאין כל יסוד מדעי להתנגדות לשחיטה היהודית וכל התנועה מוסדת על השנאה הישנה למסורה היהודית.

בארץ ישראל.

התחילה העבודה במסלת הברזל החדשה. שכולה יהודית. היא המסלה מפחח תקוה לנאסאל-עין וליפו. בעלי המסלה הם יהודים ובראשה העדה ב"ה. כל הפועלים והבונים יהודים ומראש נקבע שבשבתות ובירטי יהודי תשבת כל עבודה שם. גם כשיעברו מסעות על המסלה.

הממשלה פרסמה בארננה. כי מותר לכל יהודי ולעולי הגולים לשנות שם העריסה שלהם. שתהי לו צורה עברית. אך הודע יודיעו זאת מקודם בעתון הרשמי. באופן הזה יפטר ע"כ עולי הגולה מן הכתם הצהוב של ימי הבינים. שהיו נשאים עמהם כפתות אבותיהם. שהעלו להם בעל כרחם שמות גרמנים עתיקים: וואלף. לייב. בער. הירש. קאפיל. פישל. נימפל. בינוש. פייביש וכו' ורוב שמות הנשים. העושים אותן ללענ ולקצם.

הפרופסור אמו ווארברג. שהוא כידוע מומחה לנטעים. עלה לא"י בתור מנהל המוסד החקלאי לבחינת כמה מיני נטעים. אם יצליחו בא"י.

אחרי שקנתה הקרן הקימת שפה אדמה רחב רדים בעמק יזרעאל לצרכי הישוב החקלאי. היא עוסקת עכשו בקניית קרקעות גם לישוב העירוני. ההתלה נעשתה בתל אביב. ששם התחילו יהודים להפקיע מחיר הקרקע והדירות. ומפני הפרעות ביפו עזבו מאות בתי אבות יהודים את מעונותיהם כשכונות הערבים והם שוכנים באהלים בשדה. הקה"ק חשה לעזרתם ותמסור להם קרקעות לבנין בחכירת ירושה ויבנו עליהם 250 בתים לחמש מאות דירות.

בקונגרס בקארלסבאד תערוך הקה"ק תערוכה של כל מיני נטיעות בא"י. להראות את התפתחות הישוב למקצועותיו השונים. האנרונים אטיננו מצא בא"י פרה יפה אחרי בחינות רבות. המוכשר לעריכת ימי פרה לקניין כסף. הפרה הוה הוא לבן ושפתו אדומה כדם ונקרא בא"י. דם המכבים לפי הגדה. שהיה לבן והאדים במלחמת המכבים. הוא משתמר ימים רבים ונשאר רענן.

בחודש יוני הכניסה הקה"ק 13.172 ל"ש תחת 7.240. בחודש הזה אשתקד. מספר ההכנסות בחצי השנה 60.175 ל"ש. כזה השתתפה גליציה המערבית בסך 400 ל"ש. — בהכנסות חודש יוני

מעלות, המפורסות בהספור הידוע, אשר הוסיף רבי שמואל שולם בהוצאתו של ספר היוחסין, והראשונה בהם היתה שלא יהיה נאון פומבדיתא אלא מסורא על-פי ראש הישיבה שלה. הדבר הזה נראה כבלתי מובן, כי לא מצאנו שום נאון פומבדיתא. שהיה מסורא ולהפך מצינו, שמלכו בסורא בני ישיבת פומבדיתא, והם: מר רב שמואל מבני בניו של אמימר ורב יהודאי נאון, אף ששנים אלה נתעלו שלא כרצון הישיבה, כיא בכחו של הרינ' שלמה בן חסדאי, כמו שאמר זאת מסורש רב שרירא נאון באגרתו הידועה (מהרי"ב נייבוער ע' 36—37); אבל אפשר, כמו ששערתי במקום אחר, (1) שהיתה כזאת בזמן התחלת האנונות, כי לא באו עדינו דברי ימי ישיבת סורא מהזמנים ההם כתקונם, כיון שהמקור היחידי שיש בידנו היא אגרת רב שרירא ואמנם הוא היה בן ישיבת פומבדיתא ובעצמו אמר על נאוני סורא הראשונים (ע' 33): אלא הרינא להן שפיר על הסדר, או אפשר, כי הפירוש בהספור הנ"ל, שלא היה נאון פומבדיתא אלא על פי ראש ישיבה של סורא, היינו ביריעתו ובהסמכתו. עוד היה ממעלות סורא, כשהיו משלחין אגרות זה לזה ראש ישיבת פומבדיתא כותב: יתקרי הדין דיסקא קמיה נאון ורבנן דסורא, וריש ישיבת סורא כותב: יתקרי הדין דיסקא קמיה דרבנן דפומבדיתא ואינו כותב לו נאון. ובאמת נמצא כתב שכתב רב יעקב ברב מרדכי נאון סורא לרב יוסף ברב שילה נאון פומבדיתא וכתוב בראשו: כתבא דנאמיק לקדמנא רב רבי דמתיבתא דמתא מחסיה (היא סורא) וכתב הכא לבי רינא דמר רב יוסף ריש מתיבתא בריה דמרנא ורבנא שילה, ואיב באמת מנה נאון סורא לא לנאון פומבדיתא, כיא לבית דין שלו ולא בנה אותו כתיאר נאון (2). עוד היה ממעלות סורא, כי בראשונה היתה ישיבת סורא נוטלת שני חלקים וישיבת פומבדיתא חלק אחד, עד שמלך כהן צדק פומבדיתא ורבו בני הישיבה ולא הספיק להם חלק הני, שהיה מנהגם לקחת ונמלה קטטה ביניהם על זה הדבר עד שנתקבצו ראשי הדור ועשו משרה ביניהם, שיהיו חולקים כל מה שיבא להם חלק כחלק בשוה. רב כהן צדק זה הוא שמלך בשנת רל"ז לשטרות (רא' תרפ"ו), אבל כאשר נחזה למטה נחולללה ישיבת סורא כבר יותר מעשרים שנה לפני זה, על-פי כן שערתי במקום אחר (3), כי אולי נתחלף לו לבעל הספור רב כהן צדק בר יוסף נאון פומבדיתא ברב כהן צדק בר מר רב איבומי נאון סורא, אשר מלך בסורא אחרי רב משה כהנא בר מר יעקב, כי אז אחרי פטירת רב משה בשנת תקצ"ב עמדו בסורא יותר משנה בלא נאון והיתה העת הנכונה לתקן תקנות חדשות ע"ד ההכנסות. והיון מזה נמנו בספור הנ"ל עוד מעלות אחרות, שאין מה המקום לדבר על אדותיהן.

הסבה להתעלות סורא היתה כפי שאמר בעל הספור הנ"ל, כי כבר בימי האמוראים קדמה ישיבת סורא לישיבת בבב' (4), ובאמת מלכו בעת הראשונה רוב הנאונים החשובים בסורא ומהם יצאה תורה לכל ישראל, וגם תשובותיהם הן פי ארבע מאותם שהשיבו נאוני פומבדיתא עד רב שרירא (כי מרב שרירא ורב האי נותרו תשובות העולות במספרן על כל תשובות נאוני סורא ופומבדיתא, שהיו לפניהם גם יחד), גם חיי הרוח בכלל היו בתחלה יותר חזקים בסורא מאשר

בפומבדיתא. משיבתה יצאו ההלכות הראשונות, שנתחברו בישראל אחרי חתימת התלמוד והן ההלכות הפסוקות רב יהודאי נאון (אף כי הוא בעצמו היה אמנם פומבדיתא) ולנכון גם ההלכות הגדולות, שחבר אחריו רב שמעון קיירא, ואף סדר התפלות נסדר בראשונה ע"י רב עמרם בר ששנא וכדומה, ואף רב שרירא נאון, המחשיב עד מאד את ישיבתו ישיבת פומבדיתא ואומר באגרתו (ע' 29), כי מן ימי בית שני היה שם עיקר גולה, כי רובא דרבנן ישראל התם הו' (שם 31), הוא בעצמו מעיד, כי בתחלה היה לסורא משפט הקדימה. הלא אלה דבריו (שם 33): ... ובכל שתא ושתא כד הו' דיש גלותא כמתא מחסיא דקבע רינלא דבי רב אולין קמיה רשואתא ורבנן בפומבדיתא והכי הנינין מילתא עד שיעור מאתן שנין מן השתא... ובין דהוי שליטין הני נשיאים לא הו' יכולין רשואתא לאימנועי מלמילי קמיהון ברנליהון ובאמצע ימי ישמעאלים בימי דוד בן יהודה הנשיא אישתפלו מן שולשנתא דמלכא ולא אזלו רשואתא דפומבדיתא בתריהון וכו'. (5)

מדברי רשינ' אלה נוכח גם ללמוד הסבה והזמן לפסיקת קדימת סורא. להישיבה הזאת היתה חסות יתרה מהריש גלותא ואולם באו מי דוד בן יהודה, שנלחם בדבר משרתו עם בן ריבו דניאל זה היה, בשנת תקפ"ה (6), ומן העת הזאת נראה, כי סר מודאם של ראשי הגולה ואז החלה ישיבת סורא לרדת מטה מטה, כבר ראינו, כי אחרי מות רב משה כהנא בשנת תקצ"ב, היינו ז' שנים אחרי המחלוקת הנ"ל, עמדו בסורא ב' שנים בלא נאון, היו עוד אמנם אחיז נאונים מפוארים בסורא כמו רב שר שלום בר בועז, רב נטרונאי בר הילאי רב עמרם בר ששנא, רב נחשון בר צדוק, רב צמח בר חייס, אבל אחרי רב צמח שנפטר בשנת תרמ"ב, מלך רב מלכא רק חדש אחד, ואפטר לנן עדן ושכיבו באותו הפרק רובא דסבי דמתא מחסיא בשיעור תלתא ירחי' (אגרת רשינ' ע' 39). אחרי רב מלכא מלך רב האי בר נחשון ז' שנים, ואחריו רב הילאי בר נטרונאי ח' שנים ואחריו רב שלום בר מישאל ז' שנים ואחרי פטירתו בשנת תרע"א, אידלדלא מילתא כמתא מחסיא טובא ולא אישתארו בה חכמי. הן אמנם מלך אחריו עד רב יעקב בר נטרונאי י"ג שנים (תרע"א—תרפ"ד), אבל אחרי מות הנאון הזה כבר לא היה בין חכמי סורא מי שיהיה ראוי למלא את מקומו, כי עד עתה שמרו את המנהג לבהור בראש רק מבני הישיבה ונמנעו להביא ממרחק את אלוהיהם, ואז סמכיה דוד נשיאה למר רב יוס טוב כהנא בר מר רב יעקב אעני דאורג היה הואיל ולא היו תמן רבנן כולי האי (רשינ' שם), וכי אמנם נפלת ישיבת סורא כבר בימי ג' נאונים אלה, ע"ז תעיד גם העובדא, כי לא נותרה מהם שום תשובה כלעומת שעד כה פנו, כפי שראינו למעלה, רוב השואלים לסורא, רב יוס טוב מלך ד' שנים (תרפ"ד—תרפ"ח) ובתרה איתמר ביני רבנן לנטולה למתא מחסיא ולמיתתי מאן דמשייר בהו לפוס' בדיתא, אבל לכסוף הסבימו לסמוך למר רב נתן אלוף בריה דרב יהודה נאון אחי אביו של מר רב שרירא, כי היבי דלא לבטל שמה, אך לא אסתיעא מילתא, כי נפטר רב נתן במרם שזכה להתעלות כנאונות ואז כמעט הראשונה עמד בראש ישיבת סורא לא לכר בן מתיבתא אחרת, כי אם גם בן ארץ נכריה, הוא רב סעדיה הפיתומי אשר נתעלה לנאונות ביום א'

בפומבדיתא. משיבתה יצאו ההלכות הראשונות, שנתחברו בישראל אחרי חתימת התלמוד והן ההלכות הפסוקות רב יהודאי נאון (אף כי הוא בעצמו היה אמנם פומבדיתא) ולנכון גם ההלכות הגדולות, שחבר אחריו רב שמעון קיירא, ואף סדר התפלות נסדר בראשונה ע"י רב עמרם בר ששנא וכדומה, ואף רב שרירא נאון, המחשיב עד מאד את ישיבתו ישיבת פומבדיתא ואומר באגרתו (ע' 29), כי מן ימי בית שני היה שם עיקר גולה, כי רובא דרבנן ישראל התם הו' (שם 31), הוא בעצמו מעיד, כי בתחלה היה לסורא משפט הקדימה. הלא אלה דבריו (שם 33): ... ובכל שתא ושתא כד הו' דיש גלותא כמתא מחסיא דקבע רינלא דבי רב אולין קמיה רשואתא ורבנן בפומבדיתא והכי הנינין מילתא עד שיעור מאתן שנין מן השתא... ובין דהוי שליטין הני נשיאים לא הו' יכולין רשואתא לאימנועי מלמילי קמיהון ברנליהון ובאמצע ימי ישמעאלים בימי דוד בן יהודה הנשיא אישתפלו מן שולשנתא דמלכא ולא אזלו רשואתא דפומבדיתא בתריהון וכו'. (5)

הסבה להתעלות סורא היתה כפי שאמר בעל הספור הנ"ל, כי כבר בימי האמוראים קדמה ישיבת סורא לישיבת בבב' (4), ובאמת מלכו בעת הראשונה רוב הנאונים החשובים בסורא ומהם יצאה תורה לכל ישראל, וגם תשובותיהם הן פי ארבע מאותם שהשיבו נאוני פומבדיתא עד רב שרירא (כי מרב שרירא ורב האי נותרו תשובות העולות במספרן על כל תשובות נאוני סורא ופומבדיתא, שהיו לפניהם גם יחד), גם חיי הרוח בכלל היו בתחלה יותר חזקים בסורא מאשר

1) במחברתי ירב דוסא ברב סעדיה נאון ע' 4. ושם בסלתי גם ההשערה המזוהה שכ ר"י הלוי בספרו דורות הראשונים ח"ג דף ע"ו והלאה, אשר לפי דעתו המעלות, שנתעלתה בהם ישיבת סורא, היו רב בימי האמוראים, אבל בימי הנאונים אדרבא ישיבת פומבדיתא קדמה לה, ואל המחברים, אשר השיבו על דבריו, יש להוסיף עוד את הרי"ל גינצבורג בספרו גאונותא ח"א ע' 37 והלאה.

2) ע"י גינצבורג בספרו הנ"ל ע' 47.

3) במחברתי הנ"ל על רב דוסא ע' 5.

4) הספור הזה הוא בעל שני המאמרים, אשר שניהם מתחילים

במלות "אלו המעלות וכו'" וזה נמצא בהמאמר הראשון, ואולי שני המאמרים נובעים משני ספרים, כי לולי זה היה אומר מחברם: ואלו המעלות... ועוד נתעלתה ישיבת סורא, ע"י דברי הר"א עפשטיין בספר היובל הזכרון לאברהם אליהו (הרכבי) ע' 171.

5) ע"י על בל זה במחברתי הנ"ל.

6) הן היה זה רב כמאה ושישים שנה לפני כתוב רב שרירא את אגרתו, ולא סאתים שנה, אבל כנראה תפס הנאון מספר שלם, ע"ש ע' 6 הערה 7.

ואומר קרדייל: אין לך דבר יותר קרוש בעד האדם מהקדשת גבורים ויפה אמר הרמן כהן. דעה זו יסודה בנצרות. היהדות אינה מודה בקולטום אישי. אין לה קדושים. די לברו הוא הקרוש. במוכן זה התנגדו בצדק לחסירות, שהגהינה את הקולטום האישי; הצדיק. מאסה היהדות בקולטום האישי, אבל לא בהערצה. זוהי רגש קרוש גם ליהדות, שההויקה בו מקדמת דנא. מוכן, שאי אפשר להעריץ תמיד איש אחד וסוג מיוחד, הזמנים משתנים ואנחנו עמהם. משתנה יחסנו לגבי האנשים, שהיינו כומץ ידוע ממעריציהם. עתים חדשות וצפרים דרשות. כך היה מאז וכך יהיה גם לעתיד לבא. אבל אין דבר זה פוטרו מרגש הערצה. עניים הם החיים הלוקים בחסרון. רגש זה וסימן ירידה הוא לדור, שאינו מגדל מעריצים. כמה טפשי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי נברא רב הו ומתאוננים טובי הספרים על רגש הערצה, שהצטיינו בו היהודים מאז. שפוחת והולך בינינו כיום. יראת-הכבוד, אומר הדיד קצונה, הדבר היותר אלקי שבאדם. (קרדייל) כמעט שלא יכירו מקומו היום במחננו. לא ביחס אל התורה... אל הרבנים, ולא ביחס אל הספרות ואל הסופרים שלנו... נמל מספרותנו החדשה. מוען גם ברדיצבסקי, כבוד ההנהגה. נפלה היראה העלאה של האנשים, ישאנו חייבים ככבודם, נמל סאתנו אותו דבר, שהיה שמור בבית נגזנו כל הימים. להותנו חסרון אותה. היראה העלאה נורם מועם הרמות. כי אין עולם רוחני נבנה ויוכל להבנות בחסור בו היסוד הזה. כן, עם משולל רגש הערצה, משולל אחת החסיכות היותר נאות. הערצה, ולא דרך ארץ (רעספעקט). הכדל גדול יש בין המושגים האלה, שרבים מערכבים אותם. הערצה יש בה משום שהרור פנימי והחלפת כח. אין כאן משום כפית הר כנינית, אדם בוחר לו גבורו בקודש ובחול, הכל לפי מה שהוא אדם, הבהורים לפי כחם, הזקנים לפי כחם. לא כן המרה בדרך ארץ, בה יש הרבה מדרכי שעבוד המעטת דמות ומהשנת נבול, ואומר הרמן באהר: לו הייתי מתנך הייתי אומר לחניכי: לעולם תהיה מן המעריצים ולא מן בעלי דרך ארץ. רבים אין מכינים את הכדל בין המושגים האלה והלום גדול יש. אדם בעל דרך ארץ נשמתו נשכה סקיד. נכנע בחינת עבר אוהב את אדוני... לא כן הערצה, זו משמעה חרות ואולי האוסף היחיד והמיוחד למצוא על ידה מהלכים בין הגדולים. כדאי היה להפריד בין הדבקים האלה ע"פ ההשקפה המוסעת של ההמון. בי באמת רחוקים הם זה מזה כרחוק טורח ממערב והכדל גדול ביניהם כבין קודש להול.

קאנקורו.

קהל עדת ישראל בל כוב מבקש ש"ב מומחה, יא שמים, ואומן יד, שיש לו קבלות מרבנים גדולי נליציה, ותעודות משוביים מומחים. שנותיו מנן שלשים עד כבן ארבעים וששים כבר בסלאכת השויב באחת הקהלות, איש אשר אלה לו יפנה אלינו בכתב:

Zarząd izr. gmin. wyzn. we Lwowie
ul. Bernsteina 12

(כצורוף העתקות מכתבי תעודותיו) עד סוף חודש תמוז דהאי שתא וינקוב גם את שכרו אשר הוא מבקש.
Dr. Jakób Diamand.

למכירי ומיודעי שלום!

הריני מוכן לצאת בחור צור שלוח לקונגרס הציוני בקארלכאד ולתת לפני הנוחרים כי דחה מהכנסיה. רעיון התחיה מענין אותי זה 30 שנה דוחר. הנני בתוך המורח, יוסף סערלכערנער ווינא II רעמבראדשטער. 39.

סיון שנת תרס"ה והוא אז כפי שידענו עתה, בן ארבעים ושש שנה (7).
(עוד יבוא)

7) הרשיג באגרתו (ע' 40) אמר, כי סמכיה דוד בן זכאי לרב סעדיה באייר רל"מ לשמרות (תרס"ה) ואחרי שלפי הראב"ד כפי הכבלה (מהר"י נייבויער ע' 66) נפטר רב סעדיה בשנת תש"ב והוא כבן המשם שנה, הגה עלה לגאונות בהיותו בן ל"ו, אבל הגה זה מסרוב נתגלתה מאוצר הגניזה רשימת ספרי רב סעדיה, שנתחברה משני בניו והם רב שארית אלוף רב דוסא נאון (שידוכר עליו מיד) ושם כתוב, כי נספר אביהם פהיותו סחות מששים שנים ומהן י"ד שנה בשיבת מחסיה חסרות ד' ימים וכי נספר כליל שני בסוף האשמורת התיכונה בששעה ועשרים בחודש אייר שלשלת אלף ורנ"ג (ר"ל לשמרות) וא"ב נולד רס"ג לא תרנ"ב, כ"א תרמ"ב, ולזה מסכים מה שכתב בספר האגרון שלו והוא בן כ' שנה (ע' נ"ה), כי כתבו, בארבע עשרה שנה מאתים ואלף מיום נחתום הזון ונביא, היינו בשנת א' רי"ד לשמרות, שהוא תרס"ב או תרס"ג, ולחנם הגיה הרמכי בארבע עשרים, וגם כי עלה רס"ג על כסא הגאונות בסיון י"א באייר (כמו שאמר הרש"ג). גם זה כתוב בפירוש במחברתו של כלאף (רב אהרן) בן סרגאדו נגד רס"ג (זכרון לראשונים ה' רכ"ו): .. השלישי בשנת תשע נמנה ר"ל בחדש השלישי שנת אלף ורל"ט. ע"י על כ"ז בארוכה במאמרי שידרסם בהריווי האנגית היו"ל בפלאדקסיא.

ד"ר יעקב נאכט.

פרורים.

א.

עתונות והיסטוריה.

עתונות מה היא? הוט יצירה ההולך ונטוה, הולך ומצטרף לארנ הדורות רב הצבעים: היסטוריה. עתונות היא היסטוריה נחלת מנקודת ראות מפלגתית. מעשה זה בעצמו, שרן אותו ראובן בן מפלגה סלוגית לכף זכות, דן אותו שמעון בן מפלגה אחרת לכף חובה. ושניהם היו באותו מעמד, ושניהם היו עדי ראיה, אלא שאין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לבו. לאחר ימים ושנים, כשגם מן כל אותם המעשים הליה העתונאי, כשנתיבש החמר וגם נתאבק, הוא עולה על שדהן המדע כתור היסטוריה. היסטוריה היא עתונאות קרושה.

ב.

מאמרות.

בראשית ברא אלקים... כעשרה מאמרות נברא העולם. עשרה מאמרות ולא יותר. בראשית ברא אלקים... באחרונה — ברא אדם ורבו המאמרים. רבו. נהרב העולם. ברוב למאמרים, כן רב החויבן... באחרונה ברא אדם...

ג.

הערצה.

עושה אדם מה שעושה בסתר ובגלוי ודבריו ומעשיו מכוונים בלי יודעים כלפי מיי ידוע, שאליו הוא נושא את נפשו. כל אדם בעל שאיפה יש לו מזל כזה ברקיע היי, שמכה בו ואומר לו: גדל. טוכן הדבר, במדה שהנערץ יותר גדול, בה במדה הוא משפיע ביותר על המעדיין; בכל אופן זקוק אדם לאותו דבר, שאנחנו קוראים לו כלשון דתית: מורא רבך כמורא שמים' וכלשון בני אדם הערצה. כשמת אדם גדול סתה עליו האי ססוינא: אויל נברא דהוה מסתפינא מיניה לאמר: סר הפחד הרוחני במוכנו המוסרי של לעולם יראה אדם את עצמו כאלו בעל השמועה עומד לגנדי ודבר זה בודאי הספר גדול, אברה שאין לה תמורה, בשאין לו לאדם אימתא דמרא, או מעשיו אינם מכוונים כלפי מעלה ושכינתו יורדת למטה מעשרה.

